

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. VI. De Judæis, Sarracenis, Et Eorum Servis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

hoc tit. ubi Pont. approbat factum illius, qui per septem annos continuos Ecclesiam pro annuo censu conduxerat. Hanc antinomiam seu contradictionem Glof. in d. cap. *Querelam ad verb. Praefatam Ecclesiam*, hoc modo solvit, quod vocabulum Ecclesia, quia æquivoce est, in iis locis, ubi id prohibetur, pro prælatura Ecclesiastica accipitur, quæ sine dubio, ut est res spiritualis, pacto pretio non potest committi. At verò in d. cap. *Querelam* accipitur pro fructibus seu proventibus ipsius Ecclesiæ, qui ut sunt res merè temporales, liberè possunt locari & conducì. etiam ab ipsis laicis, præterim si tales sint, qui cupiunt Ecclesiæ conditionem efficere meliorem, cap. *Vestra no-*

bis 2. sup. De locato & cond. Aliud sanè erit, si Prælatus vel Pastor legitime impeditus Vicarium substituatur, cui, ut loquuntur, vitæ competentiam, seu, ut Canones vocant, congruam portionem suppeditat, cap. *Pervenit sup. De appellation. c. Rectorib. sup. De Clerico non resid cap. Cum ex eo § porò De elect lib. 6.* Obligatio enim, quæ Vicarius certo tempore & loco seipsum ministerio obstringit, pretio æstimabilis est, cujus ob id sustentatio tamquam causa primaria & immediata in considerationem venire debet. Jam verò axioma illud, quod res per se bona vel indifferens, si finis seu intentio operantis sit mala, efficiatur mala, accipi debet de fine præcipuo & immediato.

IN TIT. V. DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

SUMMARI A.

1. Pro licentia aut labore docendi an pretium aut salarium accipere liceat.
2. Magistro de præbenda provideri debet.
3. Studiorum causa absentes gaudent fructibus suorum beneficiorum.

Pontifex hic reprehendit Prælatos, seu potius Magistros, quos vulgò vocamus Scholasticos, qui neminem ad docendum admittebant quantumvis idoneum, nisi acceptâ pecuniâ. Quod vitium est quidem sordidum, & à radice cupiditatis omnium malorum matre procedit, sed tamen non nisi speciem Simonis habet, cum nec licentia docendi, nec artes & scientiæ eò, quo diximus, modo sint res spirituales; quia non dantur supra vires naturæ, nec à principio supernaturali dependent, sed labore & industriâ naturali tam ab infidelibus quàm Christianis comparantur. Et proinde delinquentes hoc loco non puniuntur ut Simoniaci, sed in primis, dum extorquendo pecuniam, profectum Ecclesiæ impediunt, beneficiis suis privantur, cap. 1, *hoc tit.* Deinde quod ipsis promissum est, ut remittant coguntur, & si quid acceptum, ut restituant, c. 2,

h tit. Verumenim verò si magistri ex adverso pro laboribus stipendia seu minervalia petant, illud vitio verti non debet.

Sed ne pauperiores discipuli graventur, & ut gratis ac liberaliter erudiantur, mandat Pont. ut in singulis Cathedralibus Ecclesiis, atque etiam aliis, ubi facultas suppetit, peritus Magister constituitur, cui pro labore docendi proventus unius præbendæ vult concedi, etiam si Canonicus non efficiatur, d. cap. 1, & cap. *Quia nonnullis 4, hoc tit.* Cui rei insistens Concil. Trid. vult in qualibet diocesi certum, ut vocat, Seminarium erigi. Deinde ne per raritatem docentium capiatur excusatio, mandat hic Pont. Prælati & Capitulis, ut, si non satis commodè apud ipsos id fieri possit, pro capiendo cultu ingenii aliquos è Clero maximè industrios ad Academiam mittant, qui probè eruditi cæteros postmodum edoceant. † Ipsisque interim, dum sacris studiis dant operam, toto quinquennio licet absentibus præbendarum suarum proventus speciali privilegio concedit, in cap. *Super specula h. tit. item Clem 1, & 2,* ubi præter cætera peculiaria illud quoque exprimitur, quod in certis Academiis Catholici & trium linguarum periti, nimirum Hebraicæ, Arabicæ & Chaldaicæ professores adsumi debeant.

IN TIT. VI. DE JUDÆIS, SARRACENIS, ET EORUM SERVIS.

SUMMARI A.

1. Indæ & Sarraceni qui.
2. An & qualiter inter Christianos agere possint.
3. Quatenus Christianis ad eos divertere liceat.

4. Et

4. Et quid si eorum mancipii quis velit fieri Christianus.
5. Poena ministrantium arma Iudaeis.

Continuationis ratio est, quod peccent etiam in Deum ejusque religionem tam Judæi, id est, qui veteri Testamento mordicus inhærent, quam Sarraceni, qui ab Agar Abrahami ancilla & Ismaele ejus filio habentes originem, impium Mahumeti popularis sui dogma, in Alcorano tamquam religionis suæ regulam descriptum, amplectuntur.

2 De his, ne societatem fidelium inficiant, multa præcepta hoc Tit. traduntur; quod scilicet neque Christianos servos habere possint, nec publicis & civilibus officiis præfici, *cap. Mulorum 2, & cap. Iudæi 1.* quod, ut noti sint atque evitentur, peculiarem & peregrinum habitum gestare debeant, *cap. In nonnullis 15, h. tit.* quod nec novas synagogas extruere, nec in die Parasceves, quando solent deridere Christianos, ostia vel fenestras apertas habere possint, *cap. 2, 4, & 7, hoc tit.* quod, si tempore belli quispiam Christianorum cum Sarracenis commercium habeat, aut illis arma subministret, ipso jure sit excommunicatus, *cap. Itaque quorundam 6, & c. Quod olim 12, h. tit.*

Cæterum si quis gratiâ prædicandi Evangelium, ut convertantur, ad eos divertat, vel etiam ut captivos Christianos redimat, laudem promeretur & indulgentiam, *cap. Quam sit laudabile 10, cum c. seq. h. t.* Quamvis alias, cum Ecclesia non judicet illos, qui foris sunt, nec unquam intraverunt aut nomen dederunt, ad fidem suscipiendam non sint cogendi, *c. Sicut Iudæi 9, h. t.*

Illud etiam in odium Iudaismi constitutum est, ut, si quis superstitionem peccatus ex ipsorum servis sive mancipiis velit fieri Christianus, cogantur illum dimittere pro duodecim tantummodò solidis, etiam si multo cariori pretio sit emptus, *c. 1, h. t.* Præterea in *Clem. unica h. tit.* interdicitur Sarracenis, ne aut Mahumeti nomen publicè invocent, aut ipsius sepulchrum, uti consecraverunt, pergant invisere.

Postremò in *Extravag. communib. cap. 1, h. t.* arma ipsis administrant, non solum excommunicantur, sed & infames efficiuntur & capientiam servi; immò, bonis ipsorum Fisco addictis, tam activè quàm passivè testamenti factioem amittunt. Quæ tamen omnia cessant, si infidelis sit Christianus, quo casu eadem conditione, quæ cæteri, debet frui, *c. Dignum arbitantes in Extravag. com. hoc tit.*

IN TIT. VII. DE HÆRETICIS.

Canf. lib. III. tit. XV.

SUMMARI A.

1. Hæretici qui, & qualiter puniantur.
2. Quid si respicere velint.
3. Remedia ad divertendum malum hæresios.
4. Inquisitores hæretica pravitatis.
5. Principes seculares etiam hæresim impedire tenentur.

1 Graviter admodum in Dei religionem peccant hæretici, id est, qui fidem Catholicam, quam semel professi sunt, vel pro parte deseruerunt, pravamque opinionem ab Ecclesia damnatam pertinaciter tuentur, quod hæreticum non tam error efficiat, quàm pertinacia, *can. Hac est xxiv. quæst. 1, can. Qui in Ecclesia, xxiv. quæst. 1.* Hoc genus hominum, cum Reipublicæ sit perniciosissimum, diris admodum poenis iactantur sacri Canonis. Nam si sint Ecclesiastici, præterquam quod beneficia sua ipso jure amittant, *cap.*

Ad abolendam 9, hoc tit. & bona ipsorum Fisco applicentur, *cap. Vergenti 10, h. tit.* etiam Ordinibus sacris privantur, ac deinde degradari brachio seu Curie sæculari traduntur puniendi, *c. Excommunicamus 12, h. t.* Si verò laici sunt, similiter afficiuntur supplicio, bonaque ipsorum Fisco non Ecclesiæ, sed sæculari applicantur, *d. cap. Excommunicamus & damnati;* etiam si Catholicos habeant filios seu hæredes, quod, ut ait Pont. in *d. cap. Vergenti,* ipsemet Deus filios frequenter pro delicto parentum puniat, poenâ nimirum temporalis, non æternâ, juxta illud, *Filius non portabit iniquitatem patris,* nempe quoad poenam æternam: qua de re & quàm justa sit hæreticorum punicio, qui promittendo fidem in baptismo jurisdictioni & correctioni Ecclesiasticæ sese subjecerunt, Judæis in eo dispares, videre licet apud Covar. *lib. 2. Variar. Resolut. c. 8, 8, & 10.*

Prædicta autem ita se habent, si quis perverſam opinio,